

ОДРАЗ ЕКОНОМСКОГ РАСТА

Високе стопе привредног раста учиниле су Индију једном од најуспешнијих економија на свету, са даљом тенденцијом раста и могућностима да у развоју претекне и Јапан. А без снажне подршке националне економије, не би била могућа ни модернизација индијских оружаних снага.

Индијска привреда већ деценијама има високе реалне стопе раста бруто-друштвеног производа (БДП), а тиме и стабилне изворе финансирања војног сектора. Индијска прича о успешном економском развоју није новост. Тридесет година после добијања самосталности и скромног економског раста, од 1980. до 2002, индијска привреда расла је стопама од шест посто годишње, а од 2002. до 2006. чак седам и по посто.

У условима високих реалних стопа раста БДП, војни буџет обезбедио је стабилни извор прихода и повећања издатака за потребе одбране. Од 1988. до 2005. војни издаци су у реалним вредностима порасли два пута, са 10 на чак 20 милијарди долара. Војни издаци су у 1988. оптеретили БДП са 3,6, да би се у 2004. зауставили на три посто.

У структури потрошње по организацијским структурама, највећи корисник је копнена војска на чије финансирање одлази чак 47,55 посто од укупног буџета, док најмање добија Агенција за истраживање и развој у подручју одбране (DRDO), само 0,25 посто. Број војника у овом периоду није се много мењао. Према подацима организације SIPRI из 1990. Индија је имала тада 1.262.000 војника, а 2003. број војника је био око 1.205.000, што уз пораст реалног војног буџета знатно повећава износ војних издатака по војнику. Док је 1990. на једног војника отпадало 8.346,28 долара, 2003. дошло је до реалног пораста од 61 посто, односно 13.555 долара по војнику.

Најновије пројекције војног буџета за 2007–2008. говоре о његовом расту од 7,8 посто (на номиналних 21,8 милијарди долара) чиме се стварају услови за наставак програма модернизације. У буџету за период 2007–2008. чак 42 посто средстава намењено је за куповину 40 авиона сухој Су-30МКИ, хеликоптера Ми-17ТВ и модернизацију борбених средстава руског порекла.

■ ПОМОРСКА СТРАТЕГИЈА

На формирање индијске поморске стратегије утицали су бројни географски, политички, економски и војни фактори. Више од 7.000 км обалне линије, ексклузивна економска зона са више од два милиона квадратних километара, острва с обе стране индијског полуострва, чињеница да се тим подручјем обавља транспорт готово 60 посто светске поморске трговине, само су неки од тих фактора. Највећи део увезених енергената (нафта, плин) долази морским путем, што морима око индијског потконтинента даје велику стратегијску важност, а од ратне морнарице захтева да буде способна да се супротстави широком спектру традиционалних и нетрадиционалних безбедносних изазова, да обезбеди поморске линије и да чува стабилност у том подручју.

То су и разлози да се у првој службеној поморској доктрини индијске морнарице, издате 2004. године, подручје од теснаца Малака на истоку, до Персијског залива на западу, третира као подручје њеног легитимног интереса. Индијска ратна морнарица

спада у морнарице средње величине са 39 великих (носач авиона, разарачи и фрегате) и 100 осталих ратних бродова. Садашњи планови набавке предвиђају да се број великих бродова до 2015. повећа на 46. Овако амбициозни планови имају добру финансијску подлогу у војном буџету, у коме је за потребе овог вида у 2007. обезбеђено 3,7 милијарде долара, што је скоро 18 посто укупног војног буџета. У буџету ратне морнарице део намењен капиталним пројектима у протеклих пола века бележи стални раст, са 8,61 на чак 58,12 посто.

Највећи брод индијске ратне морнарице је носач авиона *Ви-раат* (бивши британски носач *Хермес*) депласмана 24.000 тона. Ускоро ће му се придружити и бивши совјетски носач *Адмирал Горшков*, купљен на основу уговора из јануара 2004. Очекује се да ће после модернизације брод ући у састав индијске ратне морнарице до 2009. Овај носач авиона, укупног депласмана 44.750 тона на својој палуби носиће борбене авионе МиГ-29К. Индијска ратна морнарица покренула је и национални пројект носача авиона под називом ADS (air defense ship – брод за противваздушну одбрану) депласмана 37.500 тона. Изградња првог брода из ове серије започела је у априлу 2005. и требало би да буде завршена до 2012. када би се из оперативне употребе повукао носач *Вираат*.

У наоружању индијске ратне морнарице налазе се три најмодернија разарача класе *Делхи* (Пројект 15), три разарача класе *Рајпут* (или бивши совјетски *Касхин*) и два разарача *Ранвир* (побољшана класа *Касхин*). Са максималном брзином од 32 чвора и депласманом од 6.700 тона разарачи класе *Делхи* су најмодернији и највећи изграђени ратни бродови у Индији. Наоружање на овим разарачима је у потпуности руског порекла, али већина сензорске опреме и бродских система, по западним моделима, израђена је у Индији. Разарач је за противваздушну борбу опремљен системима 9К-90 *ураган*, са два једнострука лансера за пројектиле 9М38М1 *штил* (СА-Н-7 по кодификацији НАТОа). За непосредну борбу против бродова на разарачу је инсталирано 16 супсоничних пројектила типа 3М-24Е (Кх-35 *уран* или СС-М-25 *Switchblade* по терминологији НАТОа) смештена у четири четворострука лансера.

■ ПРОЈЕКТИЛ БРАХМОС

Један од најважнијих и најкомплекснијих пројеката индијских оружаних снага јест споразум с Русијом на изградњи пројектила *БрахМос*. У протеклих шест година пројекат је прошао пут од ди-

ПОДМОРНИЦА ТИПА SCORPENE

Индија је 2005. године са Француском и Шпанијом потписала уговор о изградњу шест подморница типа *Scorpene*. Прва би требало да буде спремна за оперативну у 2012. години.

Подморнице *Scorpene* биће опремљене противбродским ракетама *CM30 Exocet* (наручено је 35 комада) и торпедима *Blackshark*, затим комплетном безбедносном опремом и уређајима за спасавање, што укључује и тачку спајања за спасилачко возило *DRSV* (*Deep Submergence Rescue Vehicle*).

зајнирања до експерименталних модела, серијске производње и увођења у употребу. Програм тестирања пројектила завршио је задњим пробним летом у априлу 2005. када је један испален на бродску metu. Након непосредног поготка, брод је преполовљен на два дела и потонуо четири минуте након лансирања пројектила. Развој варијанте за копнену војску са способностима напада циљева на копну започео је у новембру 2004. и при експерименталним летовима остваривао изванредну преци-

зност. Очекује се да ће експерименти за потребе копнене војске бити завршени до краја 2007. Развој пројектила се наставља и даље, испитивањем могућности развоја варијанте за лансирање с модифицираног борбеног авиона *СУ-30МКИ*. Као могућност наводи се и инсталација *БрахМос* пројектила у подморнице типа *Амур*. Свака подморница опремљена тим пројектилом у конфигурацији за вертикално лансирање имала би додатну ударну снагу, а све без компромитације властитог обрамбеног система торпеда, односно торпедних цеви.

Пројектил *БрахМос* је високо суперсонична крстарећа ракета (2,5 до 2,8 *Mach*) намењена противбродској борби и гађању циљева на копну. Пројектил је дужине 8,4 метра, пречника 60 цм, лансиране тежине 3.000 кг и опремљен конвенционалном бојном главом од 300 кг. Када се пројектил креће непосредно изнад мора (*sea skimming profil*) на висини 10–15 м, његов домет је око 120 км. Максимални домет се постиже профилем лета ниско/високо/ниско када се пројектил непосредно након лансирања пење на крстарећу висину од 14.000 до 15.000 м, а на удаљености од око 40 км од циља спушта се на *sea-skimming* висину за коначни напад на циљ. Индијски извори истичу да је због кинетичке енергије коју поседује пројектил учинак *БрахМоса* девет пута већа од класичног супсоничног пројектила. ■

Благоје НИЧИЋ